

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

HON HEN HAN

En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner.

UNGDOMSSTYRELSENS
2010:2
SKRIFTER

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

HON HEN HAN

En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner.

UNGDOMSSTYRELSENS
2010:2
SKRIFTER

Ungdomsstyrelsen

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

© **Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:2**

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-25-9

projektledare **Nils-Olof Zethrin**

textredigering **Ingrid Bohlin**

grafisk form/omslag **Christián Serrano**

tryck - - -

distribution **Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm**

tfn **08-566 219 00**, *fax* **08-566 219 98**

e-post: **info@ungdomsstyrelsen.se**

webbplats: **www.ungdomsstyrelsen.se**

Förord

Homosexuella och bisexuella ungdomar samt unga transpersoner har sämre hälsa än befolkningen som helhet. Samtidigt är det viktigt att framhålla att de allra flesta unga i de här grupperna mår bra. Det ska inte betraktas som en riskfaktor i sig att ha en sexuell läggning eller könsidentitet som inte motsvarar normen. Många unga vittnar om ett negativt bemötande och diskriminering från samhället i övrigt. Det är främst det som leder till att en del unga inte upplever en god hälsa. Deras egen identitetsutveckling och formandet av sina liv stöter på patrull i mötet med majoritetssamhällets normer.

Ungdomsstyrelsen fick i slutet av 2008 i uppdrag av regeringen att genomföra en fördjupad analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner. I rapporten analyseras den upplevda fysiska och psykiska hälsan, diskriminering i olika former samt utsattheten för hatbrott och förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck. Vi berättar också om målgruppernas erfarenheter av möten med hälso- och sjukvården och andra samhällsinstitutioner. Hälsosituationen kopplas till erfarenheter av utbildning och arbete och med utgångspunkt i utredningens analys lämnas förslag till åtgärder.

Arbetet med utredningen har skett inom enheten för nationell och kommunal utvecklingspolitik. Nils-Olof Zethrin har varit projektledare och arbetat tillsammans med Lidija Kolouh och Lisa Modée. Från Ungdomsstyrelsen har även Jonah Nylund, Cecilia Narby, Anna Westin, Ebba Sofia-dotter samt Jessica Gullberg varit delaktiga. Två av kapitlen har skrivits av externa forskare, professor Eva Tiby vid Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet (kapitel 5.1) och fil. dr. Fanny Ambjörnsson vid Centrum för genusstudier, Stockholms universitet (kapitel 2). Från RFSL Ungdom har Anna Ahlin och Eddie Summanen bidragit med underlag (kapitel 3, 6 och 7). Regina Winzer vid Statens folkhälsoinstitut har fungerat som en värdefull referensperson. Ungdomsstyrelsen vill också tacka ALMA europa för deras bidrag.

Utredningen har genomförts i samråd med Diskrimineringsombudsmannen, Statens folkhälsoinstitut, Skolverket, Socialstyrelsen, RFSL, RFSL Ungdom samt Sveriges Förenade HBTQ-studenter.

Ungdomsstyrelsen vill varmt tacka alla som bidragit med värdefulla synpunkter under arbetet med utredningen och framförallt de unga som i enkäter och intervjuer delat med sig av sina erfarenheter.

Per Nilsson
generaldirektör, Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsens förslag

Ungdomsstyrelsens utredning visar att många unga homosexuella, bisexuella och unga transpersoner upplever osynliggörande, öppen diskriminering och kränkningar. De utsätts för mobbing, hot om våld och våld. Detta påverkar deras hälsa negativt. Ungdomsstyrelsen ser allvarligt på utredningsresultaten.

Vikten av trygga och icke-diskriminerande sammanhang för alla unga kan inte nog betonas. Det kan konstateras att hur man än mäter framstår det som en stor utmaning för samhället att förändras i en sådan riktning att hälsan förbättras för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner.

Mycket kan göras hos offentliga aktörer på statlig, regional och lokal nivå för att öka kunskapen och därigenom kunna genomföra inkluderande åtgärder för hälsomässigt utsatta grupper.

Ungdomsstyrelsen lägger förslag inom områdena: förbättra arbetet i skolan, myndigheters kompetens och mötesplatser.

Hälsan kan förbättras genom aktiva förhållningsätt till de normer som genomsyrar samhället och bidrar till diskriminering. Normer som gör att homosexuella, bisexuella och transpersoner upple-

ver en sämre hälsa. Det innebär att granska de normer som gör att vissa människor anses som vanliga och andra som avvikare. Tanken är att tydliggöra diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder samt att ifrågasätta de normer som påverkar individens möjligheter negativt.

Ungdomsstyrelsen menar att ungas och framförallt vuxnas föreställningar, normer och värderingar är en nyckelfråga för att kunna utveckla ett arbete som bygger på respekt för allas lika värde och som främjar unga homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsa inom familjen, i skolan, i arbetslivet och på samhällets övriga arenor.

Unga är en heterogen grupp och allt förebyggande arbete som riktas till unga måste utformas utifrån ungas specifika behov. Ungdomsstyrelsen menar att det finns en risk för att homosexuellas, bisexuellas och transpersoners villkor osynliggörs. Det handlar om att synliggöra dessa unga och ha perspektiv som inkluderar, inte exkluderar.

1. Förbättra arbetet i skolan

- Skolan måste ta fram rutiner för arbetet mot kränkande behandling, trakasserier, hot och våld och se till att de följs. De bör ta till vara elevernas kunskap och erfarenheter i arbetet. De program som används i det förebyggande arbetet bör analyseras ur normkritiska perspektiv.
- Sex- och samlevnadsundervisningens kvalitet bör höjas.

2. Myndigheters kompetens

- Personal som arbetar med unga, främst inom skolan, det förebyggande och främjande arbetet och vården, behöver utbildas om hur de kan arbeta för att förebygga psykisk ohälsa bland unga homosexuella, bisexuella och transpersoner och motarbeta stereotypa könsroller och diskriminering.
- Statliga och kommunala insatser kring information och kunskap som riktas till unga måste kvalitetssäkras utifrån diskrimineringslagstiftningen och kompletteras med barns och ungas erfarenheter.

3. Mötesplatser

- Kommuner bör säkerställa att de mötesplatser som finns för unga lokalt även vänder sig till unga homosexuella, bisexuella och transpersoner men också att de har tillgång till egna mötesplatser.
- Behovet av regionala och lokala mötesplatser för unga homosexuella, bisexuella och transpersoner bör kartläggas liksom vilka metoder som finns och fungerar för att främja en bättre hälsa. Även möjligheten till mer långsiktig finansiering av verksamheterna bör ses över.

Sammanfattning

Ungdomsstyrelsens uppdrag

Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner. Analysen ska beskriva faktorer som stärker homosexuellas och bisexuellas samt unga transpersoners hälsa samt lämna förslag på främjande åtgärder. Analysen ska inriktas på den upplevda hälsan samt upplevelsen av diskriminering i olika former, målgruppernas erfarenheter av möten med hälso- och sjukvården och andra samhällsinstitutioner, utsattheten för hatbrott och förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck. Hälsosituationen ska kopplas till erfarenheter av utbildning och arbete.

Utredningens innehåll

I utredningens inledande del redovisas Ungdomsstyrelsens huvudresultat, tolkning av uppdraget och myndighetens förslag. I kapitel 10 presenteras förslagen mer utförligt. Kapitel 1 till 9 innehåller utredningens analyser, undersökningar och intervjuer.

Kapitel 1 innehåller en övergripande statistisk belysning av unga homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituation.

Kapitel 2 är en intervjustudie där 15 unga homosexuella, bisexuella och transpersoner intervjuats om hur de hanterar livet i ett heteronormativt samhälle.

Kapitel 3 är av en analys av sambanden mellan psykosocial livssituation och utsatthet för hatbrott och sexuella övergrepp.

Kapitel 4 handlar om hedersrelaterat våld utifrån tidigare forskning, statistik och verksamhetsexempel och om hur homosexuella, bisexuella och transpersoner utsätts för psykiskt och fysiskt våld i hbt-fientliga familjer.

Kapitel 5 tar upp unga homosexuellas, bisexuellas och transpersoners utsatthet för och upplevelser av hatbrottshändelser samt om ungas utsatthet i skolan.

Kapitel 6 innehåller en intervjustudie med transpersoner. Intervjuerna tar upp förhållanden som är relevanta för hälsan relaterade till frågor om könsidentitet.

Kapitel 7 är av en kunskapssammanställning kring diskriminering av unga homosexuella och bisexuella samt unga transpersoner i arbetslivet.

Kapitel 8 beskriver ett antal verksamhetsexempel som har som syfte att förbättra målgruppernas hälsa. Dessa ger praktisk kunskap om hälsofrämjande arbete.

Kapitel 9 återger intervjuer med sju unga som delger oss sina erfarenheter.

Kapitel 10 utvecklar Ungdomsstyrelsens förslag.

Utredningens huvudresultat

Majoriteterna av unga homosexuella, bisexuella och unga transpersoner mår bra, men dessa majoriteter är betydligt mindre än i den unga befolkningen som helhet. Andelarna av de unga som inte är heterosexuella och som har blivit utsatta för våld eller hot om våld i den egna familjen är betydligt större än bland heterosexuella. En fjärdedel av de unga homo- och bisexuella kvinnorna uppger att de har försökt ta livet av sig.

Att unga homosexuella, bisexuella och transpersoner har sämre hälsa än den unga befolkningen i sin helhet handlar i stor utsträckning om den psykiska hälsan samt om riskbruk av alkohol, droger och tobak. Unga homosexuella, bisexuella och transpersoner utsätts också i högre grad än befolkningen i sin helhet för kränkande behandling eller bemötande samt våld och hot om våld. De uppger också i större utsträckning otrygghet, avsaknad av emotionellt stöd och brist på tillit till andra människor. Utsatthet för diskriminering och våld och trakasserier till följd av sexuell läggning eller könsuttryck/könsidentitet är också vanligt förekommande.

Bilden av ungas hälsa är mångtydig vilket Ungdomsstyrelsen visar i denna rapport men även i sin översikt över ungas levnadsvillkor *Ung idag 2009* (Ungdomsstyrelsen 2009). Om man frågar unga hur de mår svarar de flesta att de mår bra. Samtidigt uppger stora andelar av ungdomsgruppen symptom som indikerar en hälsoproblematik. Alltifrån dåligt allmänt hälsotillstånd till att stora andelar övervägt att ta sitt liv. Detta är några av flera exempel. Denna mångtydighet gäller för homosexuella och bisexuella samt unga transpersoner oberoende av om dessa kategorier betraktas som en sammanhållen grupp eller om grupperna analyseras var för sig.

Ungas motståndsstrategier

I rapporten visar vi hur ett antal unga hbt-personer formulerar olika sätt att hantera livet och göra vardagligt motstånd i det heteronormativa samhället. Motståndet handlar om att skapa säkra platser för att på så sätt ges möjlighet och utrymme att bli igenkänd, få vara begriplig, skapa och finnas i ett socialt sammanhang och hitta alternativa livsvägar.

Ett annat område är familjen. En stor del av dessa ungas motstånd handlar om att aktivt skapa och försöka upprätthålla alternativa familjebildningar. Att hitta alternativa vägar och val som bryter mot heteronormativiteten handlar om att forma sitt eget liv. På ett övergripande plan handlar de intervjuade hbt-personernas motståndsstrategier om att balansera mellan att å ena sidan hitta säkra platser där man kan vara sig själv och å andra sidan aktivt försöka förändra majoritetssamhällets normer.

Psykosocialt välbefinnande och utsatthet

I utredningen konstateras ett samband mellan psykosocialt välbefinnande och utsatthet för hatbrott och sexuella övergrepp. Ungdomsstyrelsen har undersökt sambanden mellan psykosocial livssituation med frågor om socialt stöd samt bemötande från familj och vänner relaterat till sexuell läggning och/eller könsidentitet och självkänsla. Slutsatsen är att de hbt-personer som har utsatts för sexuella övergrepp och våld i större utsträckning har en problematisk psykosocial livssituation än de som inte varit utsatta. Transpersoner och personer med osäker könsidentitet är generellt i högre grad utsatta för våld och sexuella övergrepp och har dessutom i större utsträckning en sämre psykosocial livssituation. Att inte bli ifrågasatt på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet och att ha personer att identi-

fiera sig med är centralt för ett psykosocialt välbefinnande. Stöd från närstående och/eller en trygg och god psykosocial livssituation är en viktig förutsättning för minskad risk att utsättas för hot och övergrepp av olika slag.

Hatbrott

Trots att samhället blir allt mer upplyst kring hbt-frågor visar statistiken ingen nedgång över tid för hatbrott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner. Det gör att det finns anledning att problematisera föreställningen om att *"om bara medborgarna blir mer upplysta och toleranta så borde hatbrotten minska"*. Dock blir det allt tydligare att de utsatta vågar berätta om hur de blivit behandlade och att de blivit medvetandegjorda om att de blivit utsatta för hatbrott.

I rapporten belyser vi särskilt unga under 30 år och utsatthet för hatbrott, med fokus på kopplingen mellan hbt-frågor och gestaltningar av maskulinitet respektive femininitet. Vi redovisar resultat från tre olika studier: två offerstudier samt en så kallad registerstudie som bygger på polis-anmälda hatbrott.

Studien om hatbrott från 1999 visade att en fjärdedel av respondenterna i studien ansåg sig utsatta för homofobiska hatbrott. Det som skiljde de utsatta från de icke utsatta kan sammanfattas under begreppen *livsstil* och *exponering*. Det handlar om hur öppen personen varit med homosexualitet, bisexualitet eller olika transidentiteter och därmed riskerat att utsättas för hatbrott. En uppföljande studie 2004 visade att andelen som upplevde sig utsatta för homofobiska hatbrott ökat markant, 53 procent av kvinnorna och 51 procent av männen svarade att de kände sig utsatta.

De vanligaste platserna för att utsättas för hatbrott var skola/arbetsplats följt av allmän plats och sedan hemmet. Skolan är en plats där unga

hbt-personer riskerar att utsättas för brott och är en plats som unga inte kan välja bort. Eftersom skolmiljön toppar listan över brottsplatser för hatbrott är det en viktig arena för integration av normkritiska perspektiv i det preventiva arbetet mot trakasserier och hatbrott.

Heder

I utredningsuppdraget ingick att kartlägga situationen för unga hbt-personer som lever med hedersrelaterat våld och förtryck. En statistisk belysning av detta är svår att genomföra. En indikation om förhållandena ger statistik om hbt-personers utsatthet för våld inom familjen. Det är cirka 10 procent av de unga mellan 16 och 25 år som svarar att de har blivit utsatta för fysiskt våld inom familjen. Andelen unga hbt-personer som drabbats av fysiskt våld inom familjen är betydligt högre, cirka 19 procent.

I kapitel 4 redovisar vi intervjuer med sex unga som lever med hedersrelaterad problematik. De ger en kompletterande bild av hur unga hbt-personer kan hantera hot om våld och fysiskt våld på grund av sexuell läggning. I relation till hedersrelaterat våld och förtryck är unga homosexuella, bisexuella och transpersoner en särskilt utsatt grupp. I intervjuerna beskriver de dödshot, miss-handel, självmordsförsök, självdestruktivitet, användning av droger och andra problem. Men bakgrunden till deras livssituation handlade om föräldrarnas intolerans och hot.

Flera studier konstaterar att barn och unga som utsätts för fysiskt och psykiskt våld av föräldrar är en särskilt utsatt grupp i samhället. Våld i hemmet är en grogrund för andra problem. Ungdomsstyrelsen ser dessa tre faktorer, utsatthet i familjen, i nätverket och i samhället som en bakgrund till unga hbt-personers ohälsa.

I kapitel 8 intervjuar Ungdomsstyrelsen två organisationer som arbetar förebyggande riktat till unga hbt-personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Unga transpersoner

Genom intervjuer med unga transpersoner, ges en inblick i hur det är att leva som ung transperson i dagens Sverige. En slutsats som dras är att transpersoner systematiskt upplever stigmatisering och osynliggörande. Ett av de viktigaste skälen till detta kopplar respondenterna till heteronormativa föreställningar kring kön. Unga transpersoner är särskilt utsatta. Man kan som transperson ha svårt att utveckla och bejaka sin köns-identitet av dessa skäl, men också för att det är ont om förebilder.

En annan slutsats som kan dras av intervjustudien är att innan insikten om att vara transperson har nåtts, upplevs den psykiska ohälsan till stor del bero på att man inte vet vem man är. När man väl inser att man är transperson uppstår lättnad men nya problem tar vid. Man möts inte sällan av kränkande behandling, konflikter med sin familj, en oförstående omgivning, lång väntan på vård och flera andra aspekter som i sin tur leder till psykisk ohälsa. Bemötandet de intervjuade fått från skol- och vårdpersonal har varierat beroende på erfarenheter och kunskaper hos den yrkesverksamme. Det är dock återkommande att de flesta av de intervjuade upplever bemötandet som otillfredsställande. Detta är ett problem då det kan leda till att personer i behov av vård undviker att söka hjälp på grund av tidigare dåligt bemötande. Inte heller de vårdinstanser som utreder trans-sexualism, och som kan resultera i könskorrigering behandling, får ett gott omdöme från de intervjuade. Därför är det viktigt att det finns kunskap om transpersoners speciella omständigheter inom vårdsektorn.

Det är tydligt att bemötande från omgivningen och det sociala nätverket är avgörande för transpersoners psykiska hälsa och att det viktigt att jobba med normkritiska perspektiv för att upphäva den stigmatisering som många transpersoner upplever i dagens samhälle.

Arbetsliv

Diskriminering av hbt-personer förekommer i arbetslivet. För de personer som drabbas kan det få svåra konsekvenser, till exempel i form av sämre psykisk hälsa. Det finns i dagsläget relativt få studier som undersöker just unga homosexuella, bisexuella och transpersoners situation på arbetsmarknaden. Inte heller Arbetsförmedlingen har i någon större utsträckning uppmärksammat dessa unga. Denna brist på statistik gör det svårt att uttala sig om det är fler i den här ungdomsgruppen än bland övriga ungdomar som har svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Det finns dock flera indikationer, som till exempel förekomsten av diskriminering och unga hbt-personers sämre hälsa, som tyder på att så skulle kunna vara fallet.

I utredningen visar vi att det finns skillnader mellan unga och äldre hbt-personers utsatthet för diskriminering. En större andel unga än äldre homosexuella och bisexuella har till exempel utsatts för utfrysning och mobbning, medan en större andel äldre hbt-personer har utsatts för diskriminering i form av att man blivit uppsagt på grund av sin sexuella läggning. På grund av det antagandet att alla människor är heterosexuella med en könsidentitet som stämmer överens med ens biologiska kön är man som hbt-person normbrytare på en arbetsplats, vilket får en del konsekvenser.

Effekter av att bli diskriminerad eller riskera att bli det är bland annat rädsla och oro. Hbt-personer riskerar även att hamna utanför gemenskapen på en arbetsplats. Att som ung person och ny på arbetsmarknaden inte släppas in i en arbetsgrupp kan antas vara en svår situation för många personer. Det finns olika strategier för att undvika diskriminering. Ett exempel på detta är att man väljer att vara dold, det vill säga inte berättar för sina kollegor om sin identitet som homosexuell, bisexuell eller transperson. Då det finns ett samband mellan diskriminering och psykisk ohälsa är motverkandet av diskrimineringen av unga hbt-personer i arbetslivet, en viktig del i det hälsofrämjande arbetet för dessa individer.

Verksamhetsexempel

Vi beskriver fem verksamheter som på ett eller annat sätt riktar sig till unga homosexuella, bisexuella och transpersoner. Gemensamt för de olika verksamheterna är att de med normkritiska perspektiv arbetat för att skapa mötesplatser för unga hbt-personer och/eller förbättra deras hälsosituation på olika sätt. Verksamheterna är och uppskattade, men flertalet av dem har svårt att garantera vidare verksamhet på grund av finansierings-svårigheter. De verksamheter som beskrivits har med ett undantag drivits i projektform vilket bidrar till finansieringsproblem när de ska övergå till permanenta former. De kan alla anses fylla en viktig funktion för att stärka hälsan hos målgrupperna. De fem verksamheterna är: Umo.se, Egalia, Ett bättre HBT Norrland, Café BFree och ett läger för unga transpersoner.

UMO.se är en nationell ungdomsmottagning på internet. Den riktar sig inte specifikt till unga hbt-personer, utan är en webbplats där unga kan hitta information och ställa frågor till personal från ungdomsmottagningar om ämnen som sex, hälsa

och relationer. Företrädare för UMO menar att de genom ett normkritiskt och integrerande arbete har skapat en webbplats där alla kan känna att den är till just för dem. UMO.se bedrivs under permanenta former.

UMO arbetar såväl med att stärka ungas välfärd och inflytande som med ett integrerande perspektiv. Innehållet ger tydliga signaler om att de arbetar med att stärka hälsan hos målgrupperna genom ett normmedvetet förhållningssätt.

Verksamheterna RFSL/Stockholms Egalia i Stockholm och det kommunala Café BFree i Karlstad är två mötesplatser för unga hbt-personer. Egalia är en mötesplats och en fritidsverksamhet för unga hbt-personer i åldern 13–20 år. Hit kan unga komma utan att få sin sexuella identitet och könsidentitet ifrågasatt. Egalia är vad de själva kallar *ett fritidshäng*. Egalia ska fungera som en språngbräda eller sluss som hjälper unga att gå vidare. Verksamheter som Egalia kan vara en länk i en kedja av verksamheter och insatser för en ung individs behov av jagstärkande sammanhang.

Café BFree är en kommunalt driven mötesplats för unga personer som har funderingar kring könsidentitet, homosexualitet, bisexualitet och transsexualism eller som redan definierar sig som tillhörande någon grupp. Syftet med BFree är att ungdomarna som är där ska kunna stärka varandra och utbyta tankar och idéer. I Karlstad finns ett övergripande arbete med hbt-frågor. Kopplingen mellan medvetenheten om diskrimineringen av målgrupperna, behovet av utbildningsinsatser, genomförda utbildningsinsatser och konkreta verksamheter är tydlig.

Uppbyggandet av BFree är ett exempel på hur erfarenheter från kommunal verksamhet har identifierat ett behov av målgruppsinriktad verksamhet som i förlängningen kan ha en hälsostärkande funktion.

Skolinformationsprojektet *Ett bättre HBT Norrland* bedrevs av RFSL Nord mellan april 2006 och mars 2009. Det finansierades av Allmänna arvsfonden, men ingår nu i RFSL Nord's ordinarie skolinformationsverksamhet som är avgiftsfinansierad. Skolinformationen vände sig till skolor i Norrbotten och norra Västerbotten och cirka 10 000 ungdomar och över 300 lärare, annan skolpersonal och rektorer har nåtts av projektet. Många på orter som annars är svåra att nå på grund av stora avstånd och dyra transportkostnader. Ett normkritiskt tänkande har genomsyrat hela projektet, med avsikt att öka kunskapen om bland annat sexuell läggning, kön, normer och dess konsekvenser för att förhindra diskriminering.

Ytterligare en verksamhet som skrivits är det läger som RFSL Ungdom anordnade sommaren 2009 för transpersoner i åldern 14–25 år. På lägret fick ungdomarna chansen att utbyta erfarenheter och upplevelser med likasinnade och vara sig själva utan att ifrågasättas eller kritiseras. Dessutom fick ungdomarna chansen att möta vuxna transpersoner som förmedlade en positiv bild av hur det är att vara transperson.

Ungdomspolitikens fyra perspektiv

Ungdomspolitikerna och all offentlig verksamhet för unga i Sverige utgår från fyra perspektiv: självständighetsperspektivet, rättighetsperspektivet, mångfaldsperspektivet och resursperspektivet. Dessa perspektiv är grundläggande för hur myndigheter och verksamheter som berör unga ska agera och ingår därför också i denna analys.

1. Resursperspektivet

När man talar om unga som resurs menar man att samhället bör ta vara på de unika kunskaper och erfarenheter som unga har. Under de intervjuer vi genomfört och de kontakter vi haft med unga och ungas egna organisationer har vår insikt stärkts om att unga är en resurs. Unga homosexuella och bisexuella samt unga transpersoner har på grund av erfarenheter under sin uppväxt – i den egna familjen, inom utbildningsväsendet, inom arbetslivet och i det sociala livet – en unik kompetens kan tas tillvara och utveckla vårt samhälle i riktningar som både gynnar hälsan i de studerade grupperna och den generella välfärden.

Vi har sett många exempel på ungas kompetens att hantera värderingsskillnader i hemmet och i det övriga samhället. Det handlar om att unga utvecklar strategier i sin vardag som bidrar positivt till deras personliga hälsa. Det handlar också i stor utsträckning om att verka ute i samhället – i arbetslivet eller genom frivilligt arbete inom föreningslivet och andra sfärer där engagemang kan göra skillnad.